МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

МЕТОДИЧНИЙ НАВІГАТОР

**(написання та захист кваліфікаційної роботи
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література))**

Івано-Франківськ – 2026

Методичний навігатор (написання та захист кваліфікаційної роботи)

Методичний навігатор укладено з метою надання практичної допомоги здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти у підготовці та захисті кваліфікаційної роботи зі спеціальності А4.01 «Середня освіта (Українська мова і література)». Окреслено основні вимоги до структури й змісту дослідження, визначення його мети, завдань і методів, опрацювання наукових джерел, оформлення тексту та дотримання принципів академічної доброчесності. Подано рекомендації щодо підготовки до захисту кваліфікаційної роботи. Матеріал покликаний сприяти самостійній, послідовній та якісній організації науково-дослідницької діяльності магістрантів.

КАРТА МАГІСТРАНТА

Написання та захист кваліфікаційної роботи
спеціальність А4.01 Середня освіта
(Українська мова і література)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота – самостійне наукове дослідження, що засвідчує рівень сформованості компетентностей магістра.

Підготовка здійснюється за індивідуальним планом, погодженим із науковим керівником.

2 МЕТА РОБОТИ

Провести самостійне наукове дослідження актуальної проблеми в галузі методики навчання української мови або літератури.

Робота має засвідчити здатність:
- визначати проблему
- добирати методи й аналізувати матеріал
- формулювати висновки та презентувати результати

3 ВИБІР ТЕМИ

Тема має бути:
- ✓ актуальною
- ✓ чіткою (з об'єктом і предметом)
- ✓ відповідати спеціальності А4.01
- ✓ мати наукову базу та потенціал результатів
- ✓ погоджена з керівником та затверджена

4 СТРУКТУРА РОБОТИ

1. Титульний аркуш
2. Зміст
3. Перелік умовних скорочень (за потреби)
4. Вступ
5. Основна частина
   - розділ 1 – теоретико-методологічні засади
   - розділ 2 – практична частина
6. Висновки
7. Список використаних джерел
8. Додатки (за потреби)

5 ВИМОГИ ДО ВСТУПУ

5.1 Актуальність

Показати:
- стан розроблення проблеми
- наукові дискусії
- недосліджені аспекти
- значення проблеми
- можливий внесок роботи

5.2 Мета

Починати дієсловами: визначити, з'ясувати, дослідити, проаналізувати, схарактеризувати, систематизувати, встановити, обґрунтувати, виявити, розкрити.

5.3 Завдання

Конкретизують мету:
- опрацювання літератури
- уточнення термінів
- визначення методології
- аналіз матеріалу
- систематизація
- формулювання висновків

5.4–5.5 Об'єкт і предмет

Об'єкт – ширше явище або процес.
Предмет – конкретний аспект, який досліджується.
Мають бути логічно пов'язані.

5.6 Методи дослідження

Теоретичні, емпіричні, експериментальні, методи кількісної обробки результатів (див. детально в розділі 5.6 методичного навігатора).

5.7 Наукова новизна

Що зроблено вперше або уточнено, доповнено, систематизовано, переосмислено автором.

5.8 Практичне значення

Де можна застосувати результати:
- у навчанні мови/літератури
- у розробці уроків, матеріалів
- у роботі закладів освіти
- у подальших дослідженнях

6 РОБОТА З ДЖЕРЕЛАМИ

Використовувати:
- монографії, статті, дисертації, збірники
- матеріали конференцій, словники
- офіційні документи, електронні ресурси

Під час опрацювання джерела визначати:
- ✓ проблему
- ✓ теоретичні положення
- ✓ методологію
- ✓ результати
- ✓ що можна використати
- ✓ дискусійні питання

7 ОСНОВНА ЧАСТИНА РОБОТИ

7.1 Розділ 1. Теоретичний

- Аналіз підходів, концепцій, досліджень
- Критичне осмислення позицій учених
- Аспекти аналізу:
  - ☑ понятійно-термінологічний
  - ☑ теоретико-концептуальний
  - ☑ порівняльно-аналітичний
  - ☑ методичний
  - ☑ практико-орієнтований
  - ☑ проблемно-прогностичний
- Узагальнення та обґрунтування власної позиції
- Зв'язок із практичною частиною

7.2 Розділ 2. Практичний (методичний)

Містить педагогічне дослідження у два етапи:

1) Діагностичний етап
- визначення вихідного рівня
- розробка та проведення діагностики
- аналіз результатів
- обґрунтування актуальності

2) Експериментально-апробаційний етап
- упровадження методики
- контрольний зріз
- порівняння результатів
- висновки та рекомендації
- Критерії, показники, рівні, кількісний аналіз
- Методичні розробки, вправи, уроки, матеріали

8 НАУКОВИЙ СТИЛЬ

- ✓ логічність
- ✓ послідовність
- ✓ аргументованість
- ✓ точність термінів
- ✓ об'єктивність
- ✓ доказовість

× уникати:
- категоричних тверджень
- надмірних цитат
- повторів, емоційності
- тверджень без доказів

9 ЦИТУВАННЯ ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Усі запозичення супроводжуються посиланнями.
Прямі цитати – за вимогами.
Парафраза – з посиланням.

Дотримуйтесь Закону України «Про академічну доброчесність» (див. додаток А).

10 ВИСНОВКИ

Відповідають завданням.
Містять:
- ✓ результати аналізу
- ✓ основні результати роботи
- ✓ досягнення мети
- ✓ наукову новизну
- ✓ практичне значення
- ✓ перспективи досліджень

× не вводити новий матеріал

11 СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Включати лише використані джерела.

Оформлення – уніфіковане.
Перевірити:
- ✓ відповідність посилань
- ✓ повноту даних
- ✓ правильність відомостей
- ✓ відповідність стандарту

12 ДОДАТКИ

Доповнюють основний текст.
Можуть містити:
- таблиці, схеми, діаграми
- анкети, матеріали експерименту
- розробки уроків, вправи
- ілюстративний матеріал
- фрагменти текстів
- інші матеріали

Кожен додаток має назву та позначення.

13 КАФЕДРАЛЬНЕ ОБГОВОРЕННЯ ТА ДОПУСК ДО ЗАХИСТУ

- ✓ Завершити текст роботи
- ✓ Погодити з керівником
- ✓ Перевірити на плагіат
- ✓ Підготувати документи
- ✓ Врахувати зауваження
- ✓ Представити результати

Рішення кафедри – допуск до захисту в Екзаменаційній комісії.

14 ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ

Підготувати:
1. усну доповідь (до 10 хв)
2. презентацію
3. основні результати
4. відповіді на запитання

Доповідь – стисло й логічно, не є переказом роботи.
Слайди – не дублюють доповідь.

15 СТРУКТУРА ДОПОВІДІ

- Тема роботи
- Актуальність
- Мета
- Завдання
- Об'єкт і предмет
- Методи
- Основні результати
- Наукова новизна
- Практичне значення
- Основні висновки

16 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- Актуальність теми
- Повнота теоретичного аналізу
- Обґрунтованість методики дослідження
- Якість практичної частини
- Достовірність результатів
- Наукова новизна
- Практичне значення
- Культура оформлення роботи
- Якість презентації та доповіді
- Відповіді на запитання

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ОСНОВА ЯКІСНОЇ НАУКИ!

Самостійність – Виконуйте завдання самостійно.

Цитування – Посилайтесь на джерела, авторів, ідеї.

Достовірність – Не фабрикуйте та не фальсифікуйте дані.

Штучний інтелект – Повідомляйте про використання ШІ та зазначайте методику.

Відповідальність – Порушення доброчесності – санкції (див. додаток А).

Пам'ятайте: якісне дослідження – це шлях до професійного зростання!

Івано-Франківськ – 2026

1. Загальні положення

Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням здобувача вищої освіти, що засвідчує рівень сформованості загальних і професійних компетентностей, здатність застосовувати теоретичні знання для розв'язання актуальних наукових і професійних проблем, здійснювати пошук, систематизацію, критичне осмислення та аналіз наукової інформації, формулювати власну дослідницьку позицію та обґрунтовувати результати проведеного дослідження.

Кваліфікаційна робота має демонструвати відповідний професійний рівень магістра середньої освіти за предметною спеціальністю «Українська мова і література», уміння працювати з науковими джерелами, аналізувати мовний, мовленнєвий та літературний матеріал, застосовувати сучасні методи наукового дослідження, формулювати аргументовані висновки та визначати перспективи подальшого вивчення проблеми.

Підготовка кваліфікаційної роботи здійснюється за індивідуальним планом роботи здобувача, погодженим із науковим керівником.

2. Мета кваліфікаційної роботи

Метою виконання кваліфікаційної роботи є проведення самостійного наукового дослідження актуальної проблеми в галузі методики навчання української мови або літератури.

Кваліфікаційна робота має засвідчити сформованість здатності здобувача:

- визначати актуальну наукову проблему;
- формулювати тему, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження;
- визначати наукову новизну та практичне значення роботи;
- добирати й критично опрацьовувати наукові джерела;
- визначати методологічну основу дослідження;
- застосовувати адекватні методи аналізу;
- самостійно аналізувати мовний, мовленнєвий або літературний матеріал;
- систематизувати й узагальнювати результати дослідження;
- формулювати аргументовані висновки;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- презентувати результати дослідження та аргументовано захищати власну наукову позицію.

3. Вибір теми кваліфікаційної роботи

Тема кваліфікаційної роботи повинна:

1. відповідати предметній спеціальності А4.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»;
2. бути актуальною для сучасного мовознавства, літературознавства, методики навчання української мови та літератури або суміжних галузей;
3. передбачати можливість самостійного наукового дослідження;
4. мати чітко визначені об'єкт і предмет;
5. відповідати науковій спеціалізації та дослідницьким інтересам наукового керівника;
6. передбачати наявність достатньої джерельної та наукової бази;
7. мати потенціал для отримання конкретних результатів.

Під час формулювання теми необхідно уникати надто широких, загальних або декларативних формулювань.

Недоцільно:
«Творчість Івана Франка».
Доцільніше:
«Цифрові технології у вивченні творчості Івана Франка в шкільному курсі української літератури».
Назва має максимально точно відображати предмет дослідження та не повинна бути ширшою за зміст роботи.
Після вибору тема погоджується з науковим керівником і затверджується у встановленому університетом порядку.

4. Структура кваліфікаційної роботи

Рекомендована структура кваліфікаційної роботи:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Перелік умовних скорочень — за потреби.
4. Вступ.
5. Основна частина:
   - розділ 1 – теоретико-методологічні засади дослідження;
   - розділ 2 – практична частина;
6. Висновки.
7. Список використаних джерел.
8. Додатки – за потреби.

Конкретна кількість розділів та їхня внутрішня структура визначаються специфікою теми й погоджуються з науковим керівником.

5. Вимоги до вступу

У вступі необхідно послідовно представити основні характеристики дослідження.

5.1. Актуальність теми

В актуальності необхідно пояснити, чому обрана проблема потребує дослідження саме на сучасному етапі розвитку науки й освіти.
Не слід обмежуватися загальними твердженнями на кшталт «тема є актуальною». Необхідно показати:

- стан розроблення проблеми;
- наявні наукові дискусії;
- недостатньо досліджені аспекти;
- значення проблеми для сучасного мовознавства, літературознавства чи методики;
- можливий внесок роботи у подальше дослідження проблеми.

5.2. Мета дослідження

Мета повинна відповідати темі роботи та бути спрямована на отримання конкретного наукового результату.
Формулювання мети доцільно починати дієсловами:
визначити, з'ясувати, дослідити, проаналізувати, схарактеризувати, систематизувати, встановити, обґрунтувати, виявити, розкрити.

5.3. Завдання дослідження

Завдання конкретизують мету та визначають послідовність дослідницьких дій.
Зазвичай вони передбачають:

- опрацювання наукової літератури;
- уточнення понятєво-термінологійного апарату;
- визначення методологічних засад;
- характеристику об'єкта дослідження;
- аналіз конкретного матеріалу;

- систематизацію результатів;
- формулювання висновків.

Кожне завдання повинно знаходити відображення у відповідному розділі роботи та підсумовуватися у висновках.

5.4. Об'єкт дослідження

Об'єкт - це ширше явище або процес, у межах якого здійснюється дослідження.

5.5. Предмет дослідження

Предмет — конкретний аспект, характеристика або особливість об'єкта, яку безпосередньо досліджує здобувач.

Об'єкт і предмет мають бути логічно пов'язаними між собою.

5.6. Методи дослідження

Методи необхідно добирати відповідно до поставленої мети, завдань і характеру матеріалу.

Основні методи дослідження

1. Теоретичні методи:

- аналіз наукової, навчально-методичної та психолого-педагогічної літератури;
- синтез і систематизація наукових положень;
- порівняння різних методичних підходів;
- узагальнення наукового та педагогічного досвіду;
- конкретизація та класифікація теоретичних положень;
- моделювання методичної системи / моделі навчання.

2. Емпіричні методи:

- педагогічне спостереження;
- анкетування учнів, учителів, студентів;
- бесіда та інтерв'ю;
- аналіз учнівських письмових і творчих робіт;
- аналіз шкільної документації, підручників, навчальних програм;
- вивчення та узагальнення педагогічного досвіду;
- педагогічний експеримент.

3. Експериментальні методи:

- констатувальний етап експерименту — визначення актуального рівня сформованості певного вміння/компетентності;
- формувальний етап — апробація запропонованої методики;
- контрольний етап — перевірка її результативності.

4. Методи кількісного опрацювання результатів:

- кількісний та якісний аналіз отриманих результатів;
- статистичне опрацювання даних;
- обчислення відсоткових показників;
- порівняння результатів контрольної та експериментальної груп;
- графічне представлення результатів.

У методичних дослідженнях можуть застосовуватися аналіз наукової та педагогічної літератури, вивчення педагогічного досвіду, спостереження, аналіз навчально-методичних матеріалів, педагогічний експеримент та інші методи, відповідні предмету дослідження.

5.7. Наукова новизна

У цьому пункті необхідно чітко зазначити, **що саме зроблено автором уперше або уточнено, систематизовано, доповнено чи переосмислено**.

Наукова новизна не повинна повторювати мету чи загальний опис теми.

5.8. Практичне значення

Необхідно вказати, де можуть бути використані результати дослідження:

- у навчанні української мови;
- у навчанні української літератури;
- під час розроблення уроків і факультативних занять;
- у підготовці навчально-методичних матеріалів;

- у подальших наукових дослідженнях;
- у роботі закладів загальної середньої освіти.

Для методичних досліджень доцільно конкретизувати, які саме матеріали або методичні розробки створено.

6. Робота з науковими джерелами

Опрацювання наукової літератури є обов'язковою складовою кваліфікаційного дослідження.

Під час добору джерел необхідно використовувати:

- монографії;
- наукові статті;
- дисертаційні дослідження;
- автореферати;
- наукові збірники;
- матеріали конференцій;
- словники та енциклопедії;
- офіційні документи;
- електронні наукові ресурси.

Перевагу слід надавати сучасним науковим працям та авторитетним фаховим виданням.

Опрацьовуючи джерело, необхідно не лише фіксувати його бібліографічні дані, а й визначати:

- основну проблему дослідження;
- теоретичні положення;
- методологічний підхід;
- основні результати;
- положення, які можуть бути використані у власному дослідженні;
- дискусійні або недостатньо досліджені аспекти.

7. Написання основної частини

7.1. Перший розділ

Теоретичний розділ магістерської кваліфікаційної роботи має містити системний і критичний аналіз наукових підходів до досліджуваної проблеми з урахуванням досягнень педагогіки, психології, лінгводидактики, літературознавства та методики навчання української мови й літератури. Його мета полягає не лише в узагальненні відомостей із наукових джерел, а й у з'ясуванні ступеня розробленості проблеми, виявленні дискусійних положень, визначенні переваг і обмежень наявних концепцій та обґрунтуванні теоретичних засад власного дослідження.

Доцільно структурувати матеріал за проблемно-тематичним принципом, об'єднуючи наукові джерела навколо ключових питань, понять, теоретичних підходів, моделей і способів розв'язання досліджуваної проблеми.

Під час аналізу педагогічних досліджень необхідно звертати увагу на теоретичні засади організації освітнього процесу, закономірності навчання й розвитку учнів, принципи формування компетентностей, особливості педагогічної взаємодії, умови ефективності освітніх технологій і методів навчання. Важливо з'ясувати, як різні автори трактують досліджуване явище, які педагогічні концепції покладено в основу їхніх висновків, які чинники вони вважають визначальними та наскільки запропоновані положення відповідають сучасним освітнім потребам.

У працях із методики навчання української мови та літератури особливу увагу слід приділяти аналізу методичних концепцій, принципів добору й організації навчального матеріалу, систем вправ і завдань, форм і методів навчання, способів формування

предметних і ключових компетентностей, а також підходів до оцінювання навчальних результатів учнів. Доцільно зіставляти традиційні й сучасні методичні рішення, визначати їхні дидактичні можливості, умови застосування, переваги та обмеження в конкретному освітньому контексті.

Критичний аналіз передбачає не заперечення наукових позицій окремих авторів, а їхнє аргументоване осмислення на основі порівняння, зіставлення та оцінювання. Здобувач освіти має з'ясувати, які аспекти проблеми досліджено достатньо повно, які положення залишаються дискусійними, які підходи потребують уточнення, а які питання недостатньо висвітлено в науковій літературі. Важливо враховувати час створення праць, їхній теоретичний контекст, методологічні засади та можливість застосування сформульованих положень у сучасній школі.

У процесі аналізу педагогічних і методичних досліджень доцільно зосереджуватися на таких аспектах:

- **понятт'єво-термінологічному** (з'ясування змісту ключових понять, зіставлення їхніх визначень, виявлення спільних і відмінних ознак, уточнення термінологічного апарату дослідження);
- **теоретико-концептуальному** (аналіз наукових підходів, концепцій, принципів і закономірностей, на яких ґрунтується дослідження проблеми);
- **порівняльно-аналітичному** (зіставлення позицій науковців, визначення спільних положень, відмінностей, суперечностей і дискусійних питань);
- **методичному** (аналіз запропонованих методик, технологій, моделей, систем вправ, дидактичних засобів і способів оцінювання їхньої результативності);
- **практико-орієнтованому** (з'ясування можливостей реалізації теоретичних положень у шкільній практиці, визначення педагогічних умов їх застосування та чинників, які можуть обмежувати ефективність);
- **проблемно-прогностичному** (виявлення недостатньо досліджених аспектів проблеми, визначення суперечностей між теоретичними напрацюваннями й освітніми потребами, окреслення перспектив подальшого дослідження).

Після аналізу наукових позицій.

Особливої уваги потребує встановлення зв'язку між теоретичним аналізом і практичним складником магістерської роботи. Висновки теоретичного розділу мають обґрунтовувати вибір методів дослідження, критеріїв і показників оцінювання, принципів розроблення авторської методики, змісту навчальних завдань і способів перевірки результативності запропонованих рішень. Наприклад, якщо робота присвячена формуванню читацької компетентності учнів, теоретичний аналіз має дати змогу визначити структуру цієї компетентності, її основні компоненти, критерії сформованості та методичні засоби їх розвитку.

Аналітична частина теоретичного розділу повинна завершуватися узагальненням, у якому здобувач освіти формулює власну позицію щодо стану розробленості проблеми, визначає теоретичні положення, покладені в основу дослідження, окреслює невирішені або недостатньо висвітлені питання та пояснює, як вони зумовлюють необхідність подальшого наукового пошуку. Саме такий висновок забезпечує логічний перехід від аналізу наукових джерел до організації власного дослідження.

Отже, теоретичний розділ магістерської кваліфікаційної роботи має засвідчувати не тільки обізнаність здобувача з науковою літературою, а й його здатність самостійно аналізувати, порівнювати, систематизувати й критично оцінювати наукові положення, обґрунтовувати власні висновки та використовувати результати теоретичного аналізу для розв'язання актуальних проблем педагогіки й методики навчання української мови та літератури.

7.2. Другий розділ

Робота передбачає методичний аспект, у відповідному розділі необхідно показати можливості практичного використання результатів дослідження. Доцільно представити: методичні принципи; форми та методи роботи; систему вправ або завдань; навчальні матеріали; приклади уроків чи фрагментів уроків; критерії оцінювання; рекомендації для вчителя.

Методичні пропозиції мають випливати з результатів теоретичного та аналітичного дослідження, а не бути відірваним від нього додатком.

Методичний складник кваліфікаційної роботи передбачає проведення педагогічного дослідження, спрямованого на вивчення актуального стану визначеної проблеми в шкільній практиці, розроблення та апробацію методики навчання, а також перевірку її ефективності.

Практична реалізація дослідження здійснюється у два етапи:

діагностичний етап - визначення вихідного рівня сформованості знань, умінь, навичок та інших досліджуваних характеристик учнів, виявлення актуальних проблем у навчанні української мови та літератури, обґрунтування доцільності розроблення авторської методики. Мета – з'ясувати, наскільки досліджувана проблема є актуальною для сучасної шкільної практики, визначити вихідний рівень сформованості відповідних компетентностей учнів і встановити, які аспекти навчання потребують методичного вдосконалення.

Орієнтовані напрями діагностики:

Напрями діагностики

та інструменти оцінювання навчальних досягнень

Напрям діагностики	Що досліджується	Можливі методи та інструменти
Сформованість мовних знань і вмінь	Рівень засвоєння мовних понять, правил, способів виконання мовних завдань.	Діагностична робота, тестування, система практичних завдань.
Розвиток мовленнєвих умінь	Уміння будувати усні й письмові висловлення, аргументувати думку, дотримуватися норм літературної мови.	Письмова робота, усне висловлення, аналіз учнівських текстів.
Сформованість читацької компетентності	Уміння розуміти, інтерпретувати й аналізувати художній текст, визначати проблематику, характеризувати персонажів, аргументувати власну позицію.	Комплекс завдань за художнім текстом, читацький тест, аналітична відповідь.
Розвиток критичного мислення	Уміння аналізувати інформацію, розрізняти факти й судження, зіставляти позиції, формулювати аргументовані висновки.	Проблемні запитання, аналіз текстів, дискусійні завдання.
Мотивація до вивчення предмета	Навчальна зацікавленість, ставлення до предмета, готовність виконувати різні типи завдань.	Анкетування, бесіда, спостереження.
Ефективність використання певних методів навчання	Особливості застосування проблемного, інтерактивного, проєктного, компетентнісного чи цифрового навчання.	Спостереження, аналіз уроків, анкетування, аналіз результатів навчальної діяльності.
Сформованість конкретних компетентностей	Рівень умінь, безпосередньо пов'язаних із темою дослідження.	Комплексна діагностична робота відповідно до визначених критеріїв і показників.

Діагностика допомагає побачити поступ і визначити нові можливості!

Здобувач освіти: уточнює дослідницьку проблему, аналізує науково-методичну літературу, навчальні програми, підручники, модельні навчальні програми та інші матеріали, дотичні до теми кваліфікаційної роботи, вивчає стан проблеми у шкільній практиці**,** спостерігає за уроками української мови та/або літератури, аналізує типові навчальні завдання, способи організації роботи учнів і характер навчальних труднощів, визначає критерії та показники діагностування, формулює, які саме знання, уміння, навички або характеристики учнів необхідно дослідити, щоб обґрунтувати актуальність теми, розробляє діагностичний інструментарій, готує тестові завдання, навчальні вправи, текст для аналізу, анкету, картку спостереження або інший інструмент, відповідний темі дослідження, проводить первинне діагностування, збирає дані про вихідний рівень сформованості досліджуваних характеристик учнів, систематизує відповіді, визначає кількісні та якісні показники, установлює типові помилки, труднощі й навчальні потреби, обґрунтовує актуальність дослідження, визначає напрями вдосконалення навчання та окреслює методичні засоби, які доцільно розробити й апробувати під час другої педагогічної практики.

За попередніми підсумками здобувач освіти повинен мати:

- опис виявленої методичної проблеми;
- обґрунтування її актуальності для шкільної практики;
- визначені критерії, показники та рівні сформованості досліджуваних характеристик учнів;
- розроблений і використаний діагностичний інструментарій;
- кількісні та якісні результати первинного діагностування;
- висновки щодо вихідного стану досліджуваної проблеми;
- обґрунтування методичних засобів, які доцільно застосувати на наступному етапі дослідження.

експериментально-апробаційний етап (виробнича педагогічна практика у III семестрі) - упровадження розробленої методики в освітній процес, проведення контрольного зрізу, аналіз отриманих результатів і визначення ефективності запропонованих методичних рішень. Мета - перевірити доцільність та ефективність розробленої методики навчання української мови та/або літератури шляхом її впровадження в освітній процес і зіставлення результатів учнів до та після апробації.

Здобувач:

уточнює зміст авторської методики на основі результатів первинної діагностики та теоретичного аналізу проблеми;

визначає мету й очікувані результати апробації;

реалізує методику в освітньому процесі;

проводить контрольний зріз;

зіставляє результати первинної діагностики й контрольного зрізу;

формулює висновки про результати апробації;

визначає, які компоненти методики виявилися результативними, які труднощі залишилися та які рекомендації можна запропонувати вчителям-практикам.

Для оцінювання результатів педагогічного дослідження здобувач освіти визначає критерії та показники, які безпосередньо відповідають темі кваліфікаційної роботи.

Критерії та рівні сформованості досліджуваних знань, умінь і навичок учнів

Наприклад, для теми, присвяченої формуванню вмінь аналізувати художній текст, критеріями можуть бути розуміння змісту твору, аналітичні вміння, аргументованість інтерпретації та самостійність читацьких суджень. Для теми, присвяченої формуванню мовної компетентності, критеріями можуть бути повнота мовних знань, правильність застосування мовних норм, уміння виконувати практичні завдання та здатність використовувати набуті знання в нових ситуаціях.

Кількісне зіставлення результатів та система оцінювання діагностичних завдань (орієнтовна підказка)

Рівень	Відсоток виконання завдань, %
Високий	90-100
Достатній	75-89
Середній	50-74
Початковий	0-49

Відсоток учнів, які досягли певного рівня, обчислюють за формулою:

Виконання методичного складника кваліфікаційної роботи має засвідчити здатність здобувача освіти: виявляти й аналізувати актуальні проблеми навчання української мови та літератури; добирати й розробляти діагностичний інструментарій відповідно до теми дослідження; визначати критерії, показники та рівні сформованості досліджуваних компетентностей; інтерпретувати результати педагогічної діагностики; проєктувати й реалізовувати обрану методику відповідно до визначеної проблеми; проводити апробацію методичних розробок в освітньому процесі; здійснювати порівняльний аналіз результатів первинної діагностики й контрольного зрізу; формулювати обґрунтовані висновки та практичні рекомендації для вчителів української мови та літератури.

Зміст дослідження, діагностичний інструментарій, критерії та показники оцінювання мають відповідати темі кваліфікаційної роботи, її меті, завданням, об'єкту й предмету дослідження, а також віковим особливостям учнів і вимогам чинних навчальних програм.

8. Науковий стиль викладу

Кваліфікаційна робота повинна бути написана науковим стилем.

Необхідно забезпечити:

- логічність;
- послідовність;
- аргументованість;
- точність термінології;
- об'єктивність викладу;
- доказовість положень;
- відповідність висновків проведеному аналізу.

Необхідно уникати:

- необґрунтованих категоричних тверджень;
- надмірної кількості цитат;
- повторів;
- публіцистичної емоційності;
- тверджень без доказів;
- механічного переказу наукових джерел.

Важливо чітко розмежовувати **власні наукові положення** та **позиції інших дослідників**.

9. Цитування та академічна доброчесність

Усі запозичені положення, цитати, фактичні дані, результати досліджень інших авторів повинні мати відповідні посилання на джерела.

Пряме цитування необхідно оформлювати відповідно до встановлених вимог.

Під час парафразування також необхідно посилатися на автора та джерело. Заміна окремих слів у чужому тексті без належного посилання не є самостійним науковим викладом.

Здобувач несе відповідальність за:

- самостійність дослідження;
- достовірність використаних даних;
- правильність цитування;
- коректність бібліографічних посилань;
- дотримання принципів академічної доброчесності.

10. Формулювання висновків

Висновки мають безпосередньо відповідати завданням дослідження. У висновках необхідно: узагальнити результати теоретичного аналізу; представити основні результати власного дослідження; показати, чи досягнуто поставленої мети; окреслити наукову новизну отриманих результатів; визначити практичне значення роботи; за потреби окреслити перспективи подальших досліджень.

У висновках не слід вводити новий матеріал, який не був проаналізований в основній частині.

11. Список використаних джерел

До списку використаних джерел включаються лише ті праці, які реально використані в дослідженні та на які є посилання в тексті.
Бібліографічний опис має бути уніфікованим упродовж усієї роботи.
Перед остаточним поданням роботи необхідно перевірити:

- відповідність посилань списку джерел;
- повноту бібліографічних даних;
- правильність прізвищ авторів;
- назви праць;
- роки видання;
- видавництва;
- DOI за наявності;
- відповідність обраного стандарту оформлення.

12. Додатки

Додатки містять матеріали, які доповнюють основний текст і підтверджують результати дослідження.
До них можуть бути включені:

- таблиці;
- схеми;
- діаграми;
- результати кількісного аналізу;
- тексти анкет;
- матеріали педагогічного експерименту;
- розробки уроків;
- системи вправ;
- ілюстративний матеріал;
- фрагменти досліджуваних текстів - у межах дозволеного обсягу;
- інші матеріали, на які є посилання в основному тексті.

Кожен додаток повинен мати назву та позначення.

13. Кафедральне обговорення та допуск до захисту

Після завершення кваліфікаційна робота проходить обговорення на засіданні.
До обговорення здобувач повинен:

- завершити основний текст роботи;
- погодити остаточний варіант із науковим керівником;
- перевірити роботу на академічний плагіат;
- підготувати необхідні супровідні документи;
- врахувати зауваження наукового керівника;
- бути готовим представити основні результати дослідження.

За результатами кафедрального обговорення приймається рішення щодо стану готовності роботи та можливості її допуску до захисту в Екзаменаційній комісії.

14 . Підготовка до захисту

Для захисту здобувач готує:

1. усну доповідь;
2. презентацію;
3. основні результати дослідження;
4. відповіді на можливі запитання членів Екзаменаційної комісії.

У доповіді доцільно представити:

- тему роботи;
- актуальність;
- мету;
- завдання;
- об’єкт і предмет;
- методи;
- основні результати;
- наукову новизну;
- практичне значення;
- основні висновки.

Доповідь (до 10 хвилин) не повинна бути повним переказом кваліфікаційної роботи. Її завдання - стисло й логічно представити найбільш вагомі результати дослідження та переконливо обґрунтувати власну наукову позицію. Також усний виступ не повинен дублювати презентаційний матеріал на слайдах.

15. Орієнтовна структура доповіді на захисті

Шановний голово та члени Екзаменаційної комісії!

До Вашої уваги представлено кваліфікаційну роботу на тему «…».
Актуальність дослідження зумовлена …
Метою роботи є …
Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: …
Об’єктом дослідження є …
Предмет дослідження становить …
У роботі використано такі методи дослідження: …
У результаті проведеного дослідження встановлено, що …
Наукова новизна роботи полягає в …
Практичне значення одержаних результатів полягає в …
Основні результати дослідження відображено у таких висновках: …
Дякую за увагу!

16. Критерії оцінювання

Система критеріїв розроблена на основі 100-бальної моделі оцінювання з урахуванням специфіки професійної підготовки вчителя української мови та літератури, характеру науково-методичних досліджень, компетентнісного підходу та принципів Нової української школи.

Оцінювання магістерської роботи за спеціальністю А4.01 передбачає врахування теоретичної частини (мовознавчої, літературознавчої чи педагогічної складових), методичної частини, трансформування результатів наукового дослідження в ефективні методики, технології та практики навчання з української мови й літератури в старших класах закладів загальної середньої освіти. З огляду на це магістерська робота оцінюється як цілісне науково-методичне дослідження, що поєднує теоретичну аргументацію, фаховий аналіз, методичне моделювання та перевірку або обґрунтовану апробацію запропонованих освітніх рішень.

1. Загальна структура оцінювання

№	Критерій оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Логіко-структурний рівень дослідження	10
2	Пошуково-бібліографічний рівень	10
3	Науково-теоретичний рівень	10
4	Аналітико-методичний рівень	10
5	Конструктивно-практичний рівень	10
6	Рівень академічної доброчесності, наукової мови та оформлення	10
7	Організаційний рівень виконання роботи	10
8	Якість доповіді під час захисту	10
9	Повнота й аргументованість відповідей	10
10	Якість презентації результатів дослідження	10
	Усього	100

Оцінювання роботи та процесу її підготовки - 70 балів; оцінювання публічного захисту - 30 балів.

2. Деталізовані критерії оцінювання

Критерій 1. Логіко-структурний рівень дослідження – 10 балів

Предмет оцінювання: відповідність теми роботи змісту дослідження; послідовність формулювання об'єкта, предмета, мети, завдань, методів і висновків; актуальність теми для сучасної мовно-літературної освіти.

Особлива увага приділяється тому, чи має робота виразну методичну спрямованість і чи пов’язана досліджувана філологічна проблема з конкретними завданнями навчання української мови або літератури.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Тема не відповідає змісту; об'єкт, предмет, мета й завдання визначені некоректно або відсутні; структура випадкова; висновки не відображають результатів дослідження; зв'язок із методикою навчання не простежується.
3-5	Мету та завдання визначено, але між ними наявні логічні суперечності; актуальність сформульована декларативно; окремі розділи

	недостатньо відповідають темі; методична спрямованість виявляється фрагментарно; висновки частково дублюють викладений матеріал.
6-8	Структура загалом логічна; актуальність аргументована; мета й завдання взаємопов'язані; простежується перехід від теоретичних положень до методичних рішень; наявні несуттєві неточності у формулюванні дослідницького апарату або часткові невідповідності між завданнями й висновками.
9-10	Робота має цілісну, логічно обґрунтовану структуру; тема, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи, результати й висновки утворюють узгоджену систему; актуальність переконливо пов'язана з проблемами сучасної мовно-літературної освіти; кожен розділ забезпечує досягнення поставленої мети.

Критерій 2. Пошуково-бібліографічний рівень — 10 балів

Предмет оцінювання: повнота, актуальність, наукова репрезентативність джерельної бази та якість критичного опрацювання літератури з досліджуваної проблеми.

Оцінюється залучення мовознавчих або літературознавчих, психолого-педагогічних і методичних праць, а також освітніх документів, навчальних програм, підручників і навчально-методичних матеріалів.

Бали	**Характеристика рівня**
0-2	Джерельна база недостатня або нерелевантна; переважають застарілі навчальні видання, випадкові інтернет-матеріали; відсутній аналіз сучасних методичних досліджень; значущі для теми праці не враховані.
3-5	Використано обмежене коло наукових джерел; переважає описовий огляд без зіставлення концепцій; слабо представлені актуальні публікації з методики навчання, зарубіжні дослідження та освітні документи; недостатньо враховано сучасні тенденції викладання предмета.
6-8	Джерельна база загалом репрезентативна; залучено фундаментальні й сучасні філологічні, педагогічні та методичні дослідження; проаналізовано нормативні й навчально-методичні матеріали; водночас окремі сучасні дискусії або альтернативні підходи висвітлено недостатньо.
9-10	Сформовано репрезентативну, сучасну й тематично збалансовану джерельну базу; критично зіставлено українські та релевантні зарубіжні дослідження; проаналізовано сучасні освітні документи, програми, підручники й методичні практики; визначено недостатньо розроблені аспекти проблеми та місце власного дослідження в її розв'язанні.

Критерій 3. Науково-теоретичний рівень – 10 балів

Предмет оцінювання: якість понятійно-категоріального апарату, глибина аналізу наукових концепцій, рівень критичного мислення, аргументованість власної дослідницької позиції.

Магістрант повинен продемонструвати здатність аналізувати наукові теорії та обґрунтовувати можливості їхнього використання в освітньому процесі.

Бали	**Характеристика рівня**
0-2	Теоретичні положення викладено без наукового аналізу; основні поняття не визначено або використано неправильно; відсутні зіставлення наукових підходів і власна позиція.
3-5	Понятійний апарат розкрито частково; переважає реферативний переказ наукових праць; зіставлення концепцій поверхове; зв'язок теоретичних положень із методикою навчання недостатньо обґрунтований.
6-8	Основні поняття визначено коректно; здійснено аналіз кількох наукових підходів; використано сучасні філологічні та педагогічні

	концепції; авторські узагальнення загалом аргументовані, однак не завжди мають достатню критичну глибину.
9-10	Здійснено системний критичний аналіз досліджуваної проблеми; розмежовано суміжні поняття; зіставлено альтернативні концепції; сформульовано самостійну й аргументовану наукову позицію; переконливо обґрунтовано теоретичні засади власної методичної моделі.

Критерій 4. Аналітико-методичний рівень – 10 балів

Предмет оцінювання: глибина аналізу предметного матеріалу, обґрунтованість дослідницьких методів, відповідність методичного інструментарію поставленим завданням.

Для робіт із методики української літератури оцінюється якість літературознавчого аналізу текстів і способів їх педагогічної інтерпретації. Для робіт із методики української мови – коректність лінгвістичного аналізу мовних явищ та їх дидактичного опрацювання.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Аналіз відсутній або він обмежується переказом художніх текстів, наукових джерел чи освітніх програм; методи дослідження не обґрунтовано; діагностика педагогічної проблеми не здійснено.
3-5	Застосовано окремі методи аналізу, але їх вибір недостатньо аргументований; аналіз художнього або мовного матеріалу поверховий; характеристика освітньої проблеми неповна; методичні висновки частково не випливають із результатів дослідження.
6-8	Використано загалом адекватний комплекс філологічних, педагогічних і методичних методів; здійснено аналіз предметного матеріалу та освітньої практики; результати узагальнено в таблицях, схемах або інших аналітичних формах; наявні окремі методологічні чи інтерпретаційні неточності.
9-10	Здійснено комплексний, методологічно обґрунтований аналіз предметної й педагогічної проблеми; використано взаємодоповнювальні методи дослідження; коректно інтерпретовано результати; встановлено зв'язки між особливостями мовного чи літературного матеріалу, методами навчання та очікуваними освітніми результатами.

Критерій 5. Конструктивно-практичний рівень – 10 балів

Предмет оцінювання: якість авторських методичних розробок, педагогічна доцільність запропонованих рішень, доказовість їхньої результативності та можливості застосування в освітньому процесі.

Можливими практичними результатами магістерської роботи є система уроків, навчальний модуль, комплект компетентнісно орієнтованих завдань, інтерактивна методика, система діагностики навчальних досягнень, дидактичні матеріали або модель організації самостійного читання.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Відсутні власні методичні пропозиції; подано лише запозичені розробки без критичного опрацювання; практичне значення роботи не визначено; результативність пропозицій не обґрунтована.
3-5	Запропоновано окремі методичні матеріали, проте вони недостатньо систематизовані; їх зв'язок із результатами теоретичного дослідження слабкий; відсутня належна апробація або аргументоване пояснення очікуваної ефективності.
6-8	Розроблено цілісну систему методичних матеріалів, що відповідає темі, віковим особливостям учнів і завданням освітньої програми; здійснено апробацію або обґрунтовану експертну перевірку; результати загалом підтверджують доцільність розробок, хоча є окремі недоліки в оцінюванні їх ефективності.

9-10	Створено оригінальну, теоретично обґрунтовану й практично придатну методичну модель або систему навчальних матеріалів; визначено умови застосування, очікувані результати та критерії оцінювання їх досягнення; здійснено належну перевірку результативності відповідно до дослідницького дизайну; сформульовано конкретні рекомендації для вчителів української мови й літератури.

Критерій 6. Академічна доброчесність, культура академічного письма та оформлення – 10 балів

Предмет оцінювання: самостійність дослідження, культура наукового письма, коректність цитування, точність термінології, відповідність технічного оформлення встановленим вимогам.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Робота має численні суттєві недоліки наукового викладу й оформлення; некоректно застосовано термінологію; відсутні необхідні покликання; виявлено ознаки порушень академічної доброчесності, які потребують окремого розгляду в установленому порядку.
3-5	Науковий стиль витримано непослідовно; наявні численні мовні, стилістичні або технічні недоліки; система покликань потребує виправлення; оформлення таблиць, графіків, додатків чи бібліографії частково не відповідає вимогам.
6-8	Робота загалом відповідає вимогам академічного письма й оформлення; цитування коректне; основні положення викладено зрозумілою науковою мовою; трапляються поодинокі мовні, стилістичні та технічні недоліки.
9-10	Робота характеризується високою культурою академічного письма, термінологічною точністю, логічністю й самостійністю викладу; усі запозичення належно атрибутовано; список джерел і покликання оформлено відповідно до вимог; мова тексту відповідає чинним правописним нормам, а технічне оформлення є бездоганним.

Критерій 7. Організаційний рівень виконання магістерської роботи – 10 балів

Предмет оцінювання: систематичність науково-дослідницької діяльності, академічна самостійність, своєчасність виконання етапів роботи, співпраця з науковим керівником, підготовка до попереднього захисту.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Основні етапи дослідження не виконано у встановлені строки; здобувач не демонструє належної самостійності; суттєві зауваження не усунуто; робота не готова до попереднього захисту.
3-5	Робота виконувалася нерегулярно; окремі етапи завершено зі значним запізненням; рекомендації керівника враховано частково; матеріали потребують суттєвого доопрацювання.
6-8	Роботу виконано переважно відповідно до календарного плану; здобувач продемонстрував самостійність у доборі матеріалів і методів; більшість зауважень керівника усунуто; на етапі попереднього захисту залишилися несуттєві недоліки.
9-10	Дослідження виконано систематично, відповідально й самостійно; всі етапи завершено своєчасно; здобувач аргументовано реагував на рекомендації керівника, здійснив належну апробацію результатів; на попередній захист подано завершену й належно оформлену роботу.

Критерій 8. Якість наукової доповіді під час захисту – 10 балів

Предмет оцінювання: логіка, структурованість, наукова переконливість виступу; вміння стисло презентувати проблему, теоретичне підґрунтя, методи, авторські розробки й результати їх перевірки.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Доповідь не підготовлено або здобувач не спроможний викласти основний зміст дослідження.
3-5	Доповідь неструктурована; здобувач переважно переказує зміст розділів; не виокремлює власних результатів; допускає суттєві порушення регламенту; методичне значення дослідження розкрито поверхово.
6-8	Доповідь логічна й змістовна; висвітлено основні результати, однак недостатньо акцентовано авторський внесок або практичне застосування; трапляються незначні порушення регламенту чи недоліки усного викладу.
9-10	Доповідь чітка, логічно структурована, аргументована; стисло представлено актуальність, мету, методи, авторські результати, практичні розробки та висновки; виразно показано педагогічну цінність роботи; дотримано регламент, продемонстровано високий рівень наукового мовлення.

Критерій 9. Повнота й аргументованість відповідей на запитання - 10 балів

Предмет оцінювання: професійна компетентність здобувача, рівень володіння філологічною й методичною проблематикою, здатність пояснити результати та захистити власні дослідницькі рішення.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Здобувач не може відповісти на основні запитання, пояснити методи дослідження чи обґрунтувати власні результати.
3-5	Відповіді неповні та поверхові; спостерігаються помилки у використанні філологічної чи педагогічної термінології; здобувач не завжди може пояснити вибір методів навчання, критеріїв оцінювання або способів практичного застосування результатів.
6-8	Відповіді переважно змістовні й аргументовані; здобувач орієнтується в теоретичному та методичному матеріалі, хоча припускається окремих неточностей або не завжди переконливо реагує на критичні зауваження.
9-10	Здобувач демонструє глибоке володіння темою, дає точні й аргументовані відповіді; обґрунтовує власні методичні рішення, коректно зіставляє різні наукові позиції, розуміє обмеження проведеного дослідження та здатен захищати свої висновки в науковій дискусії.

Критерій 10. Якість презентації результатів дослідження – 10 балів

Предмет оцінювання: якість візуального представлення дослідження, доцільність використаних засобів, зрозумілість ілюстрацій, культура академічної презентації.

Бали	Характеристика рівня
0-2	Презентацію не використано для відображення результатів дослідження.
3-5	Презентація перевантажена текстом, має невдалу структуру; ілюстрації не завжди відповідають змісту доповіді; приклади уроків, навчальних завдань або результатів апробації представлені непереконливо.
6-8	Презентація структурована й інформативна; використано таблиці, схеми, приклади навчальних матеріалів; доповідач загалом ефективно коментує візуалізації, але окремі слайди мають надлишковий текст або недостатню наочність.
9-10	Презентація має чітку логіку, лаконічний дизайн і високу інформативність; візуальні матеріали безпосередньо ілюструють авторські результати; якісно представлено філологічний матеріал, методичні розробки, результати апробації; здобувач упевнено використовує презентацію як інструмент наукової аргументації.

3. Спеціальні показники оцінювання магістерських робіт за предметною спеціальністю А4.01

Залежно від тематики дослідження пропонується додатково враховувати такі фахові показники в межах критеріїв 3–5, без збільшення максимальної кількості балів.

Магістерські роботи з методики навчання української літератури	**Магістерські роботи з методики навчання української мови**
Глибина літературознавчого аналізу художніх текстів	Коректність лінгвістичного аналізу мовних явищ
Урахування жанрової, стильової, поетикальної специфіки творів	Урахування системних зв'язків між мовними рівнями
Обґрунтованість добору творів відповідно до віку учнів	Відповідність мовного матеріалу віковим можливостям учнів
Формування читацької, інтерпретаційної та культурної компетентностей	Формування мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей
Розвиток критичного мислення, інтерпретаційних умінь і читацької самостійності	Розвиток мовленнєвої діяльності, текстотворчих умінь і культури мовлення
Застосування проблемного, діалогічного, компаративного та інших підходів до аналізу літератури	Застосування комунікативно-діяльнісного, текстоцентричного та інших лінгводидактичних підходів
Якість авторських моделей вивчення художніх творів	Якість системи мовних, мовленнєвих і комунікативних вправ
Урахування міжпредметних зв'язків та інтегрованого навчання	Реалізація міжпредметних зв'язків і функціонального підходу до мовних знань
Розроблення критеріїв оцінювання читацьких та інтерпретаційних результатів	Розроблення критеріїв оцінювання мовних і мовленнєвих результатів
Практична придатність авторських матеріалів для уроків літератури	Практична придатність авторських матеріалів для уроків української мови

4. Рекомендована деталізація бальної шкали

Диференційоване оцінювання для кожного критерію.

Бали за критерій	**Рівень якості**
10	Високий: повна відповідність установленим показникам
9	Високий: відповідність із поодинокими несуттєвими недоліками
8	Достатній: загальна відповідність за наявності окремих недоліків
7	Достатній: основні вимоги виконано, але окремі показники потребують удосконалення
6	Задовільний: часткова відповідність, помітні змістові або методичні недоліки
4–5	Низький: значні недоліки, виконано лише частину основних вимог
1–3	Критично низький: фрагментарне виконання вимог
0	Відсутність оцінюваного компонента або повна невідповідність критерію

5. Підсумкова шкала оцінювання

Співвідношення 100-бальної оцінки, національної шкали та ECTS:

Бали	ECTS	Національна оцінка	Загальна характеристика
90-100	A	Відмінно	Високий науковий рівень, самостійність, обґрунтовані авторські методичні рішення
80–89	B	Добре	Ґрунтовне дослідження з окремими несуттєвими недоліками
70–79	C	Добре	Загалом якісне дослідження з окремими теоретичними або методичними недопрацюваннями
60–69	D	Задовільно	Основні завдання виконано, проте наукова й методична аргументація недостатня
50–59	E	Задовільно	Мінімально прийнятний рівень виконання та захисту роботи
35–49	FX	Незадовільно	Суттєві недоліки, що перешкоджають позитивному оцінюванню
0–34	F	Незадовільно	Кваліфікаційна робота не відповідає основним вимогам

Додаток А

ЗАКОН
УКРАЇНИ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
(окремі статті)

Стаття 7. Академічна доброчесність у навчальній діяльності здобувачів освіти

1. Здобувачі освіти у своїй навчальній діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил:

виконувати кожне навчальне завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь декількох осіб та/або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;

у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначати посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;

академічний твір здобувача освіти може включати раніше створений ним академічний твір (повністю або частково) лише у разі, якщо це дозволено умовами навчального завдання.

Стаття 8. Академічна доброчесність під час створення та оприлюднення академічних творів

1. Під час створення академічного твору автор повинен дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.

Якщо в академічному творі використані результати інтелектуальної творчої діяльності (текст, зображення, ідея, розробка, твердження, відомості, думка тощо) іншої особи, про це має бути зазначено в такому академічному творі з посиланням на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора.

Посилання на джерело інформації здійснюється у спосіб, що дає змогу виокремити внесок автора в академічному творі серед результатів інтелектуальної творчої діяльності інших осіб.

2. Академічний твір повинен містити достовірну інформацію та не має містити сфабрикованої чи сфальсифікованої автором інформації.

У разі наведення припущень чи недоведених тверджень про це має бути зазначено в академічному творі.

3. В оприлюдненому академічному творі зазначаються всі його автори.

4. У разі використання в академічному творі об'єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це в такому творі із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну комп'ютерну програму чи її опис згідно з вимогами щодо оформлення та/або оприлюднення відповідних академічних творів, визначених відповідним суб'єктом академічної діяльності.

5. В оприлюдненому академічному творі, крім авторів, зазначаються й інші особи, які брали участь у роботі над ним (надання рекомендацій, консультування, редагування, оформлення, виконання експериментів, розрахунків, перекладу тощо), із зазначенням характеру внеску кожної з таких осіб.

Інформація про рецензента (рецензентів) академічного твору може не оприлюднюватися відповідно до редакційної політики видавця.

6. У разі використання автором у новому академічному творі власних раніше опублікованих наукових результатів (частково або повністю) про це має бути обов'язково зазначено в цьому новому академічному творі.

7. Тексти прийнятих до захисту у закладі вищої освіти, науковій установі дисертацій, кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються

до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством, зокрема положенням про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 13. Забезпечення академічної доброчесності здобувачів освіти

1. Для забезпечення академічної доброчесності здобувачів освіти заклади освіти, наукові установи:

проводять навчання з академічної доброчесності, зокрема з академічного письма;

вживають заходів для недопущення надмірного навчального навантаження здобувачів освіти, забезпечують відповідність обсягу і рівня складності завдань для самостійної роботи часу, відведеному навчальним планом на її виконання.

2. Кожен педагогічний, науково-педагогічний, науковий працівник зобов'язаний формувати та утверджувати культуру академічної доброчесності здобувачів освіти шляхом:

особистого дотримання академічної доброчесності;

навчання принципам і правилам академічної доброчесності, підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти щодо академічної доброчесності;

стимулювання та заохочення здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності;

формування завдань, що сприяють творчому підходу здобувача освіти до їх виконання;

уникнення завдань для здобувачів вищої освіти, що полягають у відтворенні загальнодоступної інформації;

припинення виявлених ним порушень академічної доброчесності здобувачами освіти;

застосування до здобувачів освіти виховних заходів реагування на порушення академічної доброчесності;

притягнення здобувача освіти до академічної відповідальності у випадках і порядку, визначених внутрішніми актами.

3. Батьки, інші законні представники неповнолітніх здобувачів освіти зобов'язані:

формувати у своїх дітей усвідомлення необхідності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;

заохочувати та стимулювати своїх дітей до дотримання ними академічної доброчесності;

сприяти дотриманню дітьми академічної доброчесності.

Стаття 14. Забезпечення академічної доброчесності в управлінні закладом освіти, науковою установою

1. Посаду керівника закладу освіти, наукової установи не може обіймати особа, стосовно якої у порядку, визначеному цим Законом, було встановлено факт порушення академічної доброчесності, визначеного частиною другою статті 23, частиною четвертою статті 24 або частиною четвертою статті 25 цього Закону (протягом 10 років з дня встановлення такого факту).

У разі якщо такий факт встановлено стосовно особи, яка бере участь у конкурсі на посаду керівника закладу освіти, наукової установи, така особа виключається з переліку кандидатів на відповідну посаду.

У разі якщо такий факт встановлено стосовно керівника закладу освіти, наукової установи, така особа звільняється з посади відповідно до закону.

2. Внутрішні акти можуть передбачати проведення перевірки на предмет наявності порушень академічної доброчесності кандидатів на посади заступників керівника закладу освіти, наукової установи, керівників структурних підрозділів.

3. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладу освіти, наукової установи, які виконують адміністративно-управлінські функції, зобов'язані забезпечувати систематичний контроль за ефективністю (дієвістю) функціонування системи забезпечення

академічної доброчесності на рівні відповідного закладу освіти, наукової установи або їхніх структурних підрозділів.

Стаття 17. Порушення академічної доброчесності

1. Порушенням академічної доброчесності є дія чи бездіяльність суб'єкта академічної діяльності, передбачена цим Законом або спеціальними законами.

2. Порушення академічної доброчесності характеризується однією чи кількома з таких ознак:

1) обман - свідоме (умисне) надання чи оприлюднення будь-якої неправдивої інформації про себе (інших осіб) чи про результати своєї (інших осіб) академічної діяльності;

2) несправедливість, що виявляється у вчиненні однієї чи кількох таких дій:

порушення принципу рівності, зокрема шляхом упередженого та/або дискримінаційного ставлення до іншого учасника освітнього процесу, вченого;

упереджене оцінювання результатів академічної діяльності;

застосування виду академічної відповідальності, що не відповідає змісту та рівню (значущості) вчиненого порушення академічної доброчесності;

надання або отримання незаслуженої переваги;

3) бездіяльність, неприйняття (несвоєчасне прийняття) рішень, невиконання (несвоєчасне виконання), свідоме порушення своїх обов'язків, визначених законодавством, внутрішніми актами;

4) привласнення результатів інтелектуальної діяльності іншої особи (інших осіб).

3. Суб'єкт академічної діяльності вважається таким, що допустив порушення академічної доброчесності, лише у разі встановлення такого факту відповідно до процедур, визначених цим Законом та/або внутрішнім актом, прийнятим відповідно до цього Закону (принцип презумпції академічної доброчесності).

Встановлення факту порушення академічної доброчесності є виключним повноваженням уповноваженого органу або уповноваженої особи.

4. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення учасниками освітнього процесу, вченими академічної доброчесності визначається колегіальним органом управління закладу освіти, наукової установи на основі вимог цього Закону, Закону України "Про освіту", Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", спеціальних законів у сфері освіти і науки.

Стаття 18. Види порушень академічної доброчесності

1. Видами порушень академічної доброчесності є:

1) відчуження авторства;

2) академічний плагіат;

3) приписування авторства;

4) самоплагіат;

5) фабрикація;

6) фальсифікація;

7) недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом;

8) недоброчесне оцінювання;

9) несамостійне виконання завдання;

10) недозволена допомога;

11) академічний саботаж;

12) схиляння до порушення академічної доброчесності;

13) інституційні порушення академічної доброчесності.

2. Законом можуть визначатися й інші види порушень академічної доброчесності.

Стаття 19. Заходи реагування на порушення академічної доброчесності

1. Заходами реагування на порушення академічної доброчесності є:

1) виховні заходи;

2) притягнення до академічної та/або дисциплінарної відповідальності;

3) реагування на порушення академічної доброчесності при проведенні конкурсів;

4) інституційні заходи реагування.

2. Рішення про застосування заходів реагування на порушення академічної доброчесності ухвалює уповноважений орган або уповноважена особа.

Стаття 20. Принципи та основні правила реагування на порушення академічної доброчесності

1. Основними принципами реагування на порушення академічної доброчесності є:

обов'язковість і своєчасність реагування;

неупереджене (недискримінаційне) ставлення до осіб, стосовно яких надійшло повідомлення про можливе порушення ними академічної доброчесності;

обов'язковість встановлення вини особи у вчиненні нею порушення академічної доброчесності;

співмірність порушення і заходів реагування;

притягнення до академічної відповідальності виключно за діяння (дії чи бездіяльність), які на момент їх вчинення порушували встановлені вимоги чи заборони;

прозорість процедур розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, визначення заходів реагування на встановлені порушення.

2. За дії (бездіяльність), які визначені цим Законом як порушення академічної доброчесності, особа може бути притягнута також до інших видів відповідальності на підставах та в порядку, визначених законом.

Відсутність судового рішення або рішення іншого уповноваженого органу щодо притягнення особи до іншого виду відповідальності не є перешкодою для розгляду питання щодо порушення особою академічної доброчесності відповідно до цього Закону та притягнення винної особи до академічної відповідальності.

Стаття 21. Академічна відповідальність

1. Академічна відповідальність є заходом забезпечення академічної доброчесності, що полягає у застосуванні до особи, яка вчинила порушення академічної доброчесності, санкцій, визначених цим Законом, спеціальними законами у сфері освіти і науки.

2. Особа притягається до академічної відповідальності виключно у разі встановлення факту вчинення нею порушення академічної доброчесності.

Встановлення факту вчинення особою порушення академічної доброчесності та притягнення такої особи до академічної відповідальності здійснюються відповідно до процедур, визначених цим Законом та внутрішніми актами.

3. До академічної відповідальності може бути притягнута особа, яка на час вчинення нею порушення академічної доброчесності досягла 14-річного віку.

Стаття 22. Санкції за порушення академічної доброчесності

1. Санкція за порушення академічної доброчесності - визначений цим Законом, спеціальними законами у сфері освіти і науки захід впливу на фізичну особу, яка вчинила порушення академічної доброчесності.

До особи, яка порушила академічну доброчесність, може бути застосовано одну або декілька санкцій.

2. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника закладу освіти, наукової установи, вченого:

1) заходи у межах притягнення до академічної відповідальності:

виключення зі складу вченої ради, інших колегіальних органів управління закладу освіти, наукової установи з позбавленням права бути членом відповідного органу на строк від одного до трьох років;

позбавлення права участі в атестації здобувачів ступеня вищої освіти, наукового (освітньо-творчого) ступеня на строк від одного до трьох років;

позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;

позбавлення права бути науковим керівником, творчим керівником, науковим консультантом здобувачів вищої освіти (здобувачів ступеня доктора наук) на строк від одного до трьох років;

позбавлення права бути керівником та/або відповідальним виконавцем наукових досліджень та/або наукових проектів на строк від одного до трьох років;

заборона претендувати на присвоєння педагогічного (вченого) звання на строк від одного до трьох років;

виключення зі складу редакційної колегії наукового видання, заснованого закладом вищої освіти, науковою установою, з позбавленням права бути членом редакційної колегії (редакційних колегій) на строк від одного до трьох років;

відрахування здобувача наукового ступеня;

позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій);

позбавлення наукового ступеня;

позбавлення вченого звання;

позбавлення педагогічного звання;

позбавлення кваліфікаційної категорії;

позбавлення нагород, відзнак, почесних звань, присуджених (присвоєних) закладом освіти, науковою установою;

2) заходи у межах притягнення до дисциплінарної відповідальності:

догана;

звільнення із закладу освіти, наукової установи.

3. Педагогічний, науково-педагогічний, науковий працівник, якого притягнуто до академічної відповідальності, протягом одного року з дня набрання чинності рішенням уповноваженого органу про встановлення факту порушення ним академічної доброчесності не може подавати документи на присвоєння йому педагогічного (вченого) звання.

4. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до здобувачів освіти:

1) виховні заходи реагування:

відвідування тематичних занять (урок, лекція, курс, тренінг тощо) з академічної доброчесності та/або академічного письма;

усне попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

письмове попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

повторне виконання завдання;

2) заходи в межах притягнення до академічної відповідальності:

повторне проходження (виконання) відповідного освітнього компонента освітньої програми;

повторне проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію);

позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;

відрахування з числа осіб, які здобувають освіту за державним чи регіональним замовленням;

позбавлення пільг з оплати навчання та/або інших пільг, наданих закладом освіти, науковою установою, на строк від одного до трьох років;

позбавлення академічної стипендії на строк до одного навчального року;

виключення зі складу вченої ради з позбавленням права бути членом вченої ради на строк від одного до трьох років;

відрахування здобувача фахової передвищої освіти (крім осіб, які одночасно здобувають повну загальну середню освіту, та осіб з особливими освітніми потребами);

відрахування здобувача вищої освіти (крім осіб з особливими освітніми потребами).

5. У разі встановлення факту академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у кваліфікаційній роботі, на підставі якої особі присуджено ступінь вищої освіти, така особа позбавляється відповідного ступеня вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

6. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до вступників, учасників конкурсів:

припинення участі у конкурсі;

скасування рішення про результати конкурсу (в частині, що стосується особи, яка вчинила порушення академічної доброчесності).

7. Особа, яка бере участь у проведенні вступного випробування, конкурсу, зокрема є членом приймальної комісії, організаційного комітету, конкурсної комісії, журі тощо, та вчинила порушення академічної доброчесності, виводиться зі складу відповідного органу та відсторонюється від участі у проведенні такого вступного випробування, конкурсу.

8. Виключний перелік санкцій за конкретні порушення академічної доброчесності встановлюється внутрішніми актами, умовами конкурсу.

Заклад освіти, наукова установа може встановлювати різні санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до вчених, педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти різних рівнів освіти, років навчання, інших ознак, а також за повторне вчинення порушення академічної доброчесності.

Забороняється встановлювати різні санкції залежно від громадянства, джерела фінансування навчання здобувача освіти, ознак, передбачених законодавством у сфері запобігання та протидії дискримінації.

Стаття 23. Відчуження авторства

1. Відчуження авторства - це передача автором (авторами) створеного ним (ними) на замовлення або без такого замовлення, платно чи безоплатно, академічного твору (його частини) іншій особі та подальше оприлюднення такого академічного твору (його частини) із зазначенням як автора особи, яка не є його (її) автором.

Авторство вважається відчуженим з моменту оприлюднення академічного твору (його частини) під іменем особи, яка не є його (її) автором.

2. У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником закладу освіти, наукової установи, така особа звільняється із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

3. У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого здобувачем вищої освіти (крім здобувачів ступеня доктора філософії/доктора мистецтва), до такого здобувача застосовується санкція (санкції), що визначена (визначені) внутрішнім актом.

У разі встановлення факту відчуження авторства кваліфікаційної роботи, вчиненого здобувачем вищої освіти, такий здобувач відраховується із закладу освіти, наукової установи.

У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого здобувачем наукового (освітньо-творчого) ступеня, такий здобувач відраховується із закладу освіти, наукової установи.

Стаття 24. Академічний плагіат

1. Академічний плагіат - це оприлюднення (частково або повністю) наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності та/або відтворення в академічному творі чи навчальній роботі (частково або повністю) раніше оприлюдненого (опублікованого) твору (навчальної роботи) іншого автора (інших авторів) без посилання на відповідне джерело інформації та/або його (її) автора (авторів) (за наявності інформації про автора/авторів), та/або оприлюднення в академічному творі (навчальній роботі) перекладу іншомовного твору (його частини) без зазначення автора (авторів) перекладеного твору.

2. У разі встановлення факту наявності академічного плагіату в оприлюдненому академічному творі такий академічний твір підлягає відкликанню відповідно до цього Закону.

3. Санкції за вчинення академічного плагіату визначаються внутрішніми актами, крім випадку, якщо такі санкції визначені законом.

4. У разі вчинення педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником закладу освіти, наукової установи, вченим академічного плагіату внаслідок відчуження авторства така особа звільняється із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

5. У разі вчинення здобувачем вищої освіти академічного плагіату внаслідок відчуження авторства на кваліфікаційну роботу такий здобувач відраховується із закладу вищої освіти, наукової установи.

Стаття 25. Приписування авторства

1. Приписування авторства - це оприлюднення твору, серед авторів якого зазначена особа, яка не брала участі у його створенні.

2. Автор академічного твору, якого схиляють до порушення академічної доброчесності у виді приписування авторства, зобов'язаний повідомити про це уповноважену особу.

3. У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі такий академічний твір відкликається видавцем.

4. До педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів наукового ступеня, які не брали участі у створенні академічного твору, але зазначені серед його авторів, можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Особа, яка, користуючись службовим становищем, схиляла автора академічного твору до порушення академічної доброчесності у виді приписування авторства собі чи іншій особі, може бути звільнена із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

До здобувачів освіти, які зазначені як автори такого академічного твору, можуть бути застосовані санкції, визначені внутрішніми актами.

5. Особа, яка не брала участі у створенні академічного твору, але зазначена серед його авторів, не вважається такою, що вчинила порушення академічної доброчесності, якщо включення її до складу авторів було здійснено без її відома.

Стаття 26. Самоплагіат

1. Самоплагіат - це оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення.

Не вважається самоплагіатом оприлюднення в дисертації на здобуття наукового ступеня раніше опублікованих власних наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення.

2. Особа притягається до академічної відповідальності за самоплагіат, якщо його вчинено з метою досягнення кількісних показників, необхідних для проходження атестації, підтвердження (присвоєння, присудження) кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, призначення на посаду, звітування про результати наукової (освітньої) діяльності, а також у разі наведення у звітах про виконання освітніх, наукових, науково-технічних (інноваційних) проектів результатів, що були опубліковані раніше, як таких, що отримані при виконанні відповідних проектів, під час проведення конкурсів у сфері освіти і науки.

3. У разі встановлення факту самоплагіату в науковій статті така наукова стаття відкликається відповідно до цього Закону та не враховується для цілей присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, кваліфікаційної категорії, під час оцінювання результатів наукової та науково-педагогічної діяльності.

У разі виявлення у звіті про виконання наукового проекту наукових результатів, що були оприлюднені раніше, до початку його виконання, які подаються як результати виконання цього проекту, замовник проекту може визнати цей проект невиконаним або виконаним частково.

4. За вчинення самоплагіату можуть застосовуватися також інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 27. Фабрикація

1. Фабрикація - це вигадування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності.

2. За вчинення фабрикації до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

За вчинення фабрикації до здобувача наукового ступеня, здобувача вищої освіти можуть бути застосовані санкції у виді відрахування із закладу освіти, наукової установи або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 28. Фальсифікація

1. Фальсифікація - це свідома зміна чи модифікація наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності.

2. За вчинення фальсифікації до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

За вчинення фальсифікації до здобувача наукового ступеня, здобувача вищої освіти можуть бути застосовані санкції у виді відрахування із закладу освіти, наукової установи або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 29. Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом

1. Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, - це оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

2. За недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, до особи застосовуються санкції, визначені внутрішніми актами, умовами конкурсу, якщо інше не встановлено законом.

Додаток Б

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до оформлення дипломної роботи

Оформлення дипломної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт. Текст дипломної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм), шрифт текстового редактора – Word Times New Roman, розмір 14 мм.

Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 15 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою. Обсяг і форма написання дипломної роботи визначається випусковою кафедрою, але має містити, як правило, не менше 50 сторінок основного тексту роботи. Кожну структурну частину роботи починають із нової сторінки.

Заголовки структурних елементів роботи (ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки), шрифт напівжирний.

ЗМІСТ. Зазначають назви усіх структурних елементів та номери їх початкових сторінок.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ. Уводять як структурний елемент роботи у вигляді окремого списку, який подають перед вступом. Перелік треба друкувати у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування. Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №. Нумерація сторінок має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи з другої сторінки тексту.

Після титульного аркуша розміщують анотацію.

По центру великими літерами й напівжирним шрифтом пишуть слово **АНОТАЦІЯ**. Її розмір повинен становити 0,5 сторінки.

Складові дипломної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «**РОЗДІЛ**» без крапки та з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Кожний розділ починають з нової сторінки. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу крапки не ставлять. Наприклад: «2. 3» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу напівжирним шрифтом. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Між підрозділами ставлять 2-3 пропуски.

Титульний аркуш. Скорочення у назвах міністерства, вищого навчального закладу та теми дипломної роботи не допускаються.

Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки, а саме: [32, с. 85]. Перша

цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки.

Наприкінці дипломної роботи наводиться список використаних джерел. До цього списку включають публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі та чиї дослідження прямо чи опосередковано використано для засвідчення авторської думки. Усі джерела наводять мовою видання. Бібліографічний опис списку використаних джерел у ДР автор може оформляти за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302 : 2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій. Оформлення допоміжних матеріалів. Допоміжними матеріалами є: ілюстрації (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), формули, таблиці, додатки.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, крім ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Наприклад, Рис. 1. 2 – другий рисунок першого розділу. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, відокремлених крапкою.

Наприклад: Рис. 2. 3. Показники готовності вчителя до педагогічної діяльності Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А 4, рекомендовано розміщувати в додатках.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. При цьому в тексті слово «таблиця» пишуть скорочено: «...у табл. 2. 1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись»: «див. табл. 3. 2».

Таблиці нумерують арабськими цифрами наскрізною нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1. – перша таблиця другого розділу і розміщується у крайньому правому положенні над назвою таблиці.

Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Наприклад:

Таблиця2.1

Рівні готовності вчителя до педагогічної діяльності

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули в круглих дужках у крайньому правовому положенні, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2. 1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком.

При написанні дипломної роботи студент повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в дипломній роботі, або на ідеях і висновках яких

розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яким присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в ДР.

Посилання в тексті дипломної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті дипломної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, то можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток друкується з нової сторінки. Справа вгорі сторінки малими літерами з першої великої друкується 16 слово «Додаток» (але без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: **«Додаток Б»**. Додатки позначають великими літерами української абетки, окрім Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, **Додаток А.**